

Inuiaqatigiilerineq B - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissisimanagera

Inuiaqatigiilernermi sammeneqarput Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani inuiaqatigiinni pissutsit. Ilinniartitsissut nunami namminerimi, nunap immikkoortuini nunarsuarmilu inuiaqatigiit ineriartorneranni pisut annertuut assigiinngiaqisullu pillugit misilitakkanik atuagarsorlunilu ilisimasaqarfiulersarpoq. Inuit pissusaanni, aningaasaqarnikkut politikikkullu inuiaqatigiinni maannakkut ineriartornermik taaguutit atassuteqartinnerisigut isummat iliuusissatullu periarfissat pitsaassusilersinneqartarput.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani inuiaqatigiinnik tunngasunik inuiaqatigiinnilu nutaaliaasuni ineriartornermut sunniutaasunik ilisimasaqalissapput paasinnillutillu.

Ilikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut ilaatigut ilinniagaqaqinnissaminnut tunngatillugu inuiaqatigiinnik ilisimatusarnerm periutsini taaguutit, atuagarsorluni ingerlatsinerit ataasiakkaat periutsillu atorlugit misilitakkat tunngavigalugit ajornartorsiutinik suliaqarsinnaassapput.

Inuttut inuillu akornanni attaveqaqatigiittarnermi piginnaasat

Inuit ataasiakkaat inuiaqatigiillu akornanni pissutsit ilinniartut paasisinnaassavaat, taamaalillutik inuiaqatigiinni ajornartorsiutinik nammineerlutik ataatsimoorlutillu aaqqiissutissatut siunnersuutinik nassaarsinnaassallutik. Tamassumunnga atatillugu ilinniartut inuiaqatigiinni innuttaasutut aalajangiisarnerit qanoq iliorlutik sunniuteqarfigisinnaanerlugit politikimullu sunniuteqarsinnaanerlutik paasisaqarfigissavaat.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinniartut suliamik ingerlatsineq tunngavigalugu inuit tamat oqartussaaqataaneranni pissutsinik inuit tamat oqartussaaqataanerannut inuiaqatigiinnilu ineriartornermut pingaaruteqartunik oqallinnermut isummersinnaassapput peqataallutillu, nammineerlutillu inuiaqatigiinni ajornartorsiutit pillugit tatiginartumik pitsaassusilimmillu oqallissinnaassallutik isummersinnaassallutillu. Ilinniartut tamassumunnga atatillugu kulturimut inuiaqatigiinnullu tunngatillugu, inuiaqatigiinni tamat oqartussaaqataaffigisaanni akisussaassuseqalersinnaassapput sunniuteqarsinnaassallutillu.

3. Ilikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Ilikkagassatut anguniakkat:

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

- a) inuiaqatigiinni ajornartorsiutinik misissuinermi taakkunangalu aaqqiissutissanik misissuinermit ilinniartitsissummi atorneqartunik ilisimasat atorsinnaassavaat ataatsimoortissinnaallugillu,
- b) taaguutit atuagarsorlunilu ingerlatsinerit ataasiakkaat atorlugit inuiaqatigiinni ajornartorsiutit nassuiarsinnaassavaat,
- c) politikimi immikkoortunik misissuisinnaassapput uppersarsaasiorlutillu, tassunga ilanngullugu Danmarkimi nunarsuarmilu pissutsit pingaaruteqassusiat,
- d) inuit atugarisaat kulturimilu pissutsit sanilliussinnaassavaat nassuiarsinnaallugillu,
- e) Kalaallit Nunaanni aningaasanik tulleriinnilersuinermi ajornartorsiutit aalajangersimasut misissorsinnaassavaat aaqqiissutillu oqallisiginnaassallugit,
- f) nunani assigiinngitsuni inuiaqatigiinni ajornartorsiutit misissorsinnaassavaat sanilliullugillu, tassunga ilanngullugu nunami namminermit pissutsit imminnut atanerat,
- g) nunami namminermit, Europami nunarsuarmilu ineriartornerit imminnut atanerannik ilisimasat uppersarsinnaassavaat,
- h) ajornartorsiutit suliamik ingerlatsinermit tunngavilersukkat oqaasertalersorsinnaassavaat, ajornartorsiutit misissornissaannut atortutunik katersisinnaassallutik, nalilersuisinnaassallutik suliareqqiisinnaassallutillu taakkunangalu inerniliisinnaassallutik,
- i) annertussutsikkut pitsaassutsikkullu periutsit atorsinnaassavaat,
- j) periutsit, naatsorsuinerit, tabelit diagrammillu ajornangitsut atorlugit suliamik ingerlatsinermit imminnut atanerit ingerlateqqissinnaassavaat erseqqissarlugillu,
- k) suliamik ingerlatsinermit imminnut atanernik aaqqissuussamik assigiinngiaartumillu ilinniartitsissummilu immikkoortiterinerit oqaatsillu atorlugit oqaasertaliisinnaassapput aamma
- l) suliamik ingerlatsineq tunngavigalugu imminnut atanernik assigiinngiaartumillu namminneq isummaminnik tunngavilersuisinnaassapput, suliamillu ingerlatsinermit oqaloqatigiinnermut akuusinnaassallutik.

3.2 Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnert ukuupput:

Sociologi (inuit atugarisaannik pissusilersuutinik ilisimatusarneq)

- a) Kalaallit Nunaanni nunanilu allani kinaassutsimik pilersitsisarneq inuillu atugaqalertarnerat,
- b) tusagassiuutit amerlasuunut saaffiginnittut politikimmilu isummanik pilersitsisarneq aamma
- c) inuunermit atugassarisanik kulturinillu sannilliussineq.

Politikki

- d) politikimi tunngaviummik isummat, tassunga ilanngullugit konservatisme, liberalisme aamma socialisme, nassuiaanerit nutaaliat ilanngullugit,

- e) inuit oqartussaaqataanerannik paasinninnerit, tassunga ilanngullugit eqqartuussiveqarnerup pingaarutaa,
- f) pissaaneqarneq pillugu taaguutit aamma
- g) politikkimik ingerlatseriaatsit assigiinngitsut, tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaanni politikkimik ingerlatseriaaseq.

Nunat tamat akornanni politikki

- h) Atlatikup avaannaani kiisalu Europami nunarsuarmilu suleqatigiinneq, inuiaqatigiinnut akuutilersitsisarneq akerleriissutillu.

Aningaasaqarneq

- i) atugarissaarnermi tunngaviit, tassunga ilanngullugit naalagaaffik, niuerfiit inuinnaallu.
- j) aningaasat ingerlaartarnerat, aningaasaqarnermi anguniakkat, aqutsineq nungusaataanngitsumillu ineriartorneq aamma
- k) nunarsuarmi qanilliarturnerup Kalaallit Nunaannut pingaaruteqassusia.

Periuseq

- l) sanilliussilluni periuseq aamma amerlassutsinik pitsaassutsinillu periuseq.

3.3 Ilassutitut ilinniakkat

Ilinniartut taamaallaat pingaarnertut ilinniakkat atorlugit ilikkagassatigut anguniakkat angusinnaassanngilaat. Ilassutitut ilinniakkat imaattuugajuttarput inuiaqatigiit maannakkut oqallinnerannit assersuutit, taakkulu ilinniartitsinermi suliniummillu suliaqarnermut atatillugu takutsitsinermit atassuteqartitsinernullu atorneqartarput. Tamanna pingaartumik atuuppoq nunami namminerimi, nunap immikkoortuini nunarsuarmilu tamarmi pissutsit naleqqutsillugit sammisat ilaasut imminnut ataneranni. Inuiaqatigiilerinermi suliaqarfiit akornanni ajonartorsiutit avammullu suliaqarnermi isummat ilassutitut ilinniakkanut ilaapput.

Pingaarnertut ilinniakkatullu ilassutitut ilinniakkat sapinngisamik Kalaallit Nunaanni nunallu tamat akornanni pissutsinut atassuteqartinneqassapput.

4. Aaqqissuussineq

4.1 Ilinniartitsinermik aaqqissuussineq

- a) Ilinniartitsinerne ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsieriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip

pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginaruuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.

- e) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinermi ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suliariaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.

Ilinniartitsineq aaqqissuunneqassaaq ilinniartut inuiaqatigiinni maannakkut ajornartorsiutinut aaqqiinernullu tunngatillugu tupigusuutaanni alapernaannerannilu sammisanik aallaaveqarluni. Ilinniartitsinerup pilersaarusionerani ilinniartut peqataatinneqassapput, tassunga ilanngullugit ajornartorsiutinik suleriaatsinillu toqqaanermi.

Ilinniarnermi ilinniartitsissummi immikkoortunik ataasiakkaanik ataqqinnilluni ataatsimoortillugit isiginnittoqassaaq. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq pissutsini ataasiakkaanni tunngaviit immikkullu ittut akornanni paarlakaajaatsitsisoqassalluni. Pissutsinik ataasiakkaanik tunngaveqarluni ilinniarnermi maannakkut ajornartorsiutit ataaseq arlallilluunniit nalinginnaasumik aallaavigineqassapput, tassani taaguutit periutsillu immikkoortuni arlalinni atorneqartuussallutik. Tunngaviit immikkut ittut tunngavigalugit ilinniarnermi immikkoortut ataasiakkaat aallaaviugajuttarput, aammalu taaguutit atuargarsornermi imminnut atassuteqarnerit periutsillu ajornartorsiutinik tamassuma kingorna misissuinermi ingerlatitseqqiinermilu aallaaviugajunneqartarput. Ilinniarnernup ingerlanerani tamarmi suliamik ingerlatsinermi ilinniartut ataasiakkaat namminneq isummaminnik, tunngavilersuutiminnik nalilersuinerminnillu saqqummiussinissamut periarfissinnissaat pingaartinneqassaaq.

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq isummanik, atuagarsornermik periutsimillu tamatigoortumik toqqaasqartarluni.

4.2 Suleriaatsit

Suleriaatsit assigiinngiaartillugit ilinniartunillu suliaqartitsilersut ilinniartitsinermi atorneqassapput, ilinniartut taamaalillutik suliamik ingerlatsinermi imminnut atassuteqarnernik misissuinissamut, uppersaasiornissamut, ingerlatitseqqiinnissamut oqallinnissamullu periarfissinneqassallutik.

Tamanna pisarpoq ilinniartitsinerup ingerlanerani tamarmiusumi nammineersinnaalertitsilluni ilinniagaqarnissamullu piareersaalluni suleriaatsinik ineriartortitsinikkut, taamaalilluni ilinniartut suliamik ingerlatsinermi ajornartorsiutinik nammineerlutik allaasserisaqarsinnaassallutik, misissuisinnaasallutik nassuiaasinnaassallutillu.

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqqassaaq, taamaalilluni ilinniartut assigiinngiaartut, taakku ilikkagaqariaasiat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik. Ilinniartut ilinniartitsissummi oqaatsinik siullertut oqaasillit aappaattullu oqaasillit isiginiarneqassapput.

Avammut sammisumik ingerlatat avataaniit ilinniartitsisoqarnikkut, suliffeqarfinnut ingerlatsivinnullu pulaarnikkut imaluunniit pissusivinnik misissuinikkut ingerlanneqassapput aammalu suliniutinik aalajangersimasunik suliaqarnerit ilanngunneqassallutik ilinniartitsinermulluunniit ilanngunneqassallutik.

Allattariarsorluni ingerlatitseqqiisarnerup, suliamik ingerlatsinermi eqqortuliornissaq, tunngavilersuusiortarneq eqqortumillu sulineq sungiusarniarlugit allattariarsorluni suliat annikinnerit ajornarsiartortut ilaatinneqassapput.

4.3 It

Atortussat sillimatillu digitaliusut ilinniartitsinermi atorineqassapput ilinniartitsissummi anguniakkanut perorsaanermillu ingerlatsinermut tapertatut.

It ukununga atorineqarsinnaavoq:

- aningaasaqarnerup imminut ataneramik piviusuusaartitsinermut
- anguniagalimmik apersusersuisumillu paasissutissanik ujarlernerumut,
- suliaqarnerumut ingerlatitseqqiinemullu, tassunga ilanngullugit naatsorsuinernut diagramminillu ilusilersuinermut aamma
- ilisimasamik paarlaasseqatigiinnernut aamma inuiaqatigiinni ajornartorsiutit pillugit oqallinnernut peqataanermut.

Inuiaqatigiilerinermi nittartakkanut naapertuuttunut innersuussinerit aamma aalajangersimasunik isiginiagaqarluni ujarlernerumut periutsit ilinniartitsinerni ataasiakkaani ilaapput, tassunga ilanngullugu paasissutissat tatiginartuunerannik apersusersuisumik nalilersuineq. Ataatsimooqatigiiffiit digitaliusut atorinissaat ilinniartitsinermut ilaatineqassaaq.

4.4 Ilinniartitsissutinut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni ilinniartitsissutit akornanni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu ilisimasaqarfinnut sanilliutitsilluni. Inuiaqatigiilerinermi inuiaqatigiinni maannakkut ajornartorsiutinik imminut atasumik paasinninnermut tapersiivoq. Ilinniartitsinerni aalajangersimasuni ilinniartitsissut ilaatigut piviusunik misissuinernut periutsinut annikinnerusunut sakkussaqartitsilersarpoq.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuineq

Ataasiakkaanik ilitersuisarnikkut, ilinniartitsiviup iluani misilitsinnerit atornerisigut ilinniartitsissummilu ingerlatat pillugit utertitsilluni nalunaruteqarnikkut ilinniartut

ilinniartitsissummi killiffimminni qaffasissusiannik ineriartornerannillu ersarissumik paasisinneqassapput. Nalilersuinermi tunngaviit tassaapput ilikkagassatut anguniakkat. Aamma ingerlatat ilinniartut ilinniartitsissummi ineriartornerminnik nammineerlutik qisuariartitsisartut ingerlanneqassapput. Allattariarsorluni oqaluttariarsorlunilu ingerlatat pillugit utertitsilluni nalunaaruteqarnerat tunngavilersuisarnerit, aaqqissuussinerit, oqaasertalersuisinnaassuseq suliamillu ingerlatsinermi eqqortuliornerit pillugit eqqorluartumik ilitsersuisarnikkut pissapput.

Minnerpaamik semesterini tamani ilinniartut ilinniartitsissummi suliaqarnerannik, peqataavinnerannik pimoorussinerannillu nalilersuisoqartassaaq. Tamassumunnga atatillugu ilinniartitsinermik ataatsimut nalilersuisoqartassaaq.

5.2 Misilitseriaatsit

Ilinniarfeqarfiit misilitseriaatsit marluk akornanni toqqaassapput.

Misilitseriaaseq a

Suliassaq ilanngussanik siumut ilisimanngisanik ilanngussaqaqrfiusoq tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsittoqassaaq. Suliassaq ilinniartut sammisaasa ilaannut attuumassuteqassaaq. Suliassat misilitsinnermut tunngavissatut ilaasut pingaarnertigut ilinniartitsissummi anguniakkat ilinniartitsissutillu imarisai pingaarnertit matussusissavaat. Suliassanut ilaassapput qulequtaq aamma ilanngussat siumut ilisimaneqariinngitsut, quppernertut nalinginnaasutut 6-8-tut initutigisut, qupperneq nalinginnaasoq 2400-nik naqinneqarpoq, akunneqautsiinerit ilanngullugit. Suliakkiissutit tamarmik atortussanik assigiinngitsunik imaqaassapput, tamatumunnga ilanngullugit allat aamma kisitsisitigut paasissutissat. Tusagassiineri atortut elektroniskiusut ilanngussat ilaattut atorneranni, minutsini 4-7-ni tusarnaagassiap/isignnaagassiap assigaa qupperneq nalinginnaasoq ataaseq.

Ilinniarfiup pisortaata aalajangersimappagu, piareersarneq suleqatigiikkaarluni pisinnaasoq, soraarummeertussat aalajangissavaat annerpaamik pingasuullutik suleqatigiillutik piareersarniarnerlutik imaluunniit kisimillutik piareersarniarnerlutik. Soraarummeertut ataatsimoortut tassaapput suleqatigiit taaneqartut itut imaluunniit soraarummeertoq kisimilluni piareersartoq. Soraarummeertut ataatsimoortut kisimillutillu soraarummeertut tamarmik suliassamik makitsissapput. Suliakkiissut annerpaamik soraarummeertunut ataatsimoortunut ataasiakkaanulluunniit pingasut atorneqarsinnaavoq.

Piffissaq soraarummeerfik soraarummeertumut ataatsimut minutsit 30-t missaannik sivilissuseqassaaq. Nalunaaquttap-akunnereisa 24-t missaat piareersarfiussapput, taamaattorlu nalunaaquttap-akunnerinik 24-nmik ikinnerunatik. Ilanngussat aamma ilinniartitsissutit imarisai pingaarnertit naapertuuttut tunniunneqartut aamma piareersarnerup ingerlanerani atortussat nassaarineqartut tunngavigalugit, soraarummeertoq eqikkagaliussaaq pingaarnertut paasiniarumasap oqaasertalerneranik imaqartumik, tamatumalu nanginneratut inuiaqatigiinni ajornartorsiut inissitsitnera, misissornera oqallisigineralu. Soraarummeertussat suleqatigiillutik piareersartut, namminneq toqqaasavaat eqikkaanerit assigiinngitsut imaluunniit assigiit suliarissanerlugit.

Soraarummeerneq ataasiakkaarluni soraarummeernerusoq aallarnerneqassaaq soraarummeertussap eqikkaanermik saqqummiussineranik (min. 10 miss.) malitseqassallunilu soraarummeersitsisup itisilerissutaasunik apeqquteqarneranik ilinniakkamullu tunngatillugu soraarummeertup soraarummeersitsisullu oqaloqatigiinnerannik.

Misilitseriaaseq b

Suliassaq ilanngussanik siumut ilisimanngisanik apeqqutinik aamma siumut ilisimanngisanik ilanngussa qarfiusoq tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsittoqassaaq. Suliassaq ilinniartut sammisaasa ilaannut attuumassuteqassaaq. Suliassat misilitsinnermut tunngavissatut ilaasut pingaarnertigut ilinniartitsissummi anguniakkat ilinniartitsissutillu imarisai pingaarnertit matussusissavaat. Suliakkiissut annerpaamik soraarummeertunut ataatsimoortunut ataasiakkaanulluunniit pingasut atornerpaarsinnaavoq.

Suliassanut ilaassapput qulequtaq aamma ilanngussat siumut ilisimaneqariinngitsut, quppernertut nalinginnaasutut 6-8-tut initutigisut, qupperneq nalinginnaasoq 2400-nik naqinneqarpoq, akunneqautsiinerit ilanngullugit. Suliakkiissutit tamarmik atortussanik assigiinngitsunik imaqaassapput, tamatumunnga ilanngullugit allat aamma kisitsisitigut paasissutissat. Tusagassiinermi atortut elektroniskiusut ilanngussat ilaattut atorneranni, minutsini 4-7-ni tusarnaagassiap/isigannaagassiap assigaa qupperneq nalinginnaasoq ataaseq.

Misilitsinneq minutsit 30-it missaanni sivilissuseqarpoq. Piareersarnissamut minutsit 60-it missaanni periarfissaqassaaq. Misilitsinneq misilitsittup saqqummiussineqaranik aallarnerneqassaaq tamatumalu kingorna misilitsittup misilitsitsisullu suliamik aallaaveqartumik oqaloqatigiinnerattut isikkoqassalluni.

5.3 Naliliinermi tunngaviit

Soraarummeertup ilikkagassatut anguniakkanik qanoq angusitigineranik nalilersuinikkut naliliisoqassaaq.